

הדר פרק ששי עירובין

סו.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי פ"ב מהל' עירובין ה"ב סגמ עשין דקטנן ר טושי"ע אר"מ סימן שפג וק"י שפג סעי' י: בהגה':
 ב (מ"י) שם טו"ע אר"מ ס"י שפג סעי' ה':
 ג (מ"י) שם טושי"ע שם לה ד מ"י שם הלכה י סגמ שם טור שו"ע אר"מ סימן שפג סעיף ט':

רבינו חננאל

יפה עשייתם ששכרתם תהו בה נהרדעי ומי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן שובר רמי מאי לאו מה מערב מבעוד יום אף שובר מבעוד יום לאו כמערב דמי, מאי לאו מערב מבעוד יום אף שובר מבעוד יום? ודחינן לא שובר כמערב, מה מערב אפי' בפחות משה פרוטה אף שובר אפילו בפחות משה פרוטה, מה מערב אפילו שכירו ולקטנו אף שובר כד. ומה הערב [ה'] שגיוב את עירובין אחד מולין על ידי כולו, אף שובר [ה'] ששרויין בחצר אחת, לחי ומכאן יש להוכיח תחי בה ר' אליעזר. בהא דר' יוחנן שעשה השוכר כמבטל שרות, ואמר מה מבטל שרות אפי' בשבת, כדחתן בית הייל אומרים אפי' משתחשך אף שובר גוי משתחשך, אי הכי קשיא דשמואל, דאמר כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין, כגון שתי חצירות זו לפנים מזו אוסרין בני הפנימיות על החיצונה ויש לעירב זו עם זו ומותרין. לפיכך כיון שהעירוב מותרין אם שכח אחד מהן ולא עירב יכול לבטל שרותו מזו לזו. אבל במקום (שאין מערבין) [שמערבין] ואין אוסרין, כגון שתי חצירות ופתח ביניהן, כדחתן כותל אחד שבין שתי חצירות, ונפין הכותל עד ר' אמת מותר מפני שהוא כפתח, ואין סותרין אותו מערבין שנים, כל חצר בפני עצמה, ואינה אוסרת זו על זו, ואם רצו ופתחוהו מערבין אחד, כגון אילו אין מבטלין מזו לזו. וכן חצר שאוסרין הדרין בה ואין מערבין בה, פי' אין בה היתר בעירוב כגון דדאדי בה גוי, ואמר שמואל כל מקום שאוסרין ואין מערבין, כענין שאמרו אין מבטלין. חצר שאוסרין (בה) ואין מערבין בה הוכי דמי, לאו דדאדי בה גוי, ואי היה גוי מאתמול הוה למיגר מיניה מבעוד יום.

לדמו כולה לאיערובי מאתמול לפיכך אין צטול העירוב שלהן כלל וגם אין שייך לומר כלל שנת הואיל והותרה הותרה ולא יצטול עירוב שלהן כשיצא הנכרי בשבת וזה אין נראה לפרש כלל דכאן לא עירבו ולפיכך לא סגי בשכירות לחוד בלא ציטול דהא על כרחך היו יכולין לערב כאן כדפרישית לעיל להלכה

כר' יהודה דנכרי כי ליתיה לא חסר וכיון שהיה מועיל (א) בלאו עירוב מנא ליה שלא עירבו ועשו שכירות וציטול דקשיא ליה לקמן דשמואל רביה דאמר אוסרין ואין מערבין אין מבטלין וצטוף שמעתא דקאמר למ"ד שוכרין לא מיצעי לך תרמי עבדינן שכירות וציטול דלמא הכא הוא דעירבו ולא עשו אלא שכירות לחוד על כן נראה כפירוש הקונטרס דלפילו עירבו צטול העירוב לגמרי מיכן כיון שצא הנכרי ואם תאמר ולמה להו הכא תרמי שכירות וציטול וצטול לחודה סגי כיון דצטול רשותיהו לגבי חד הוה ליה יחיד במקום נכרי כדאמר לעיל (ג) גבי אלא במקום שיכול לעמוד ולהתקיים כל השבת כגון עירב דרך הפתח (ה) ונקטם או עיטלה קורמו או לחי ומכאן יש להוכיח היכא שאי' מצני חצר אחת היה גוסס בשבת העירוב וערבו עמו צטול העירוב הואיל ורוב גוססים ליתיה אינו ראוי להתקיים כל השבת ע"כ לשון הג"ה בשם רבי מאיר מירושלמי ז"ל.

יחיד במקום נכרי משום דא"כ צטול תורת עירוב מאותו מצוי ה"מ בנכרי שאינו רואה להשכיר דלא אפשר להו לערב אבל הכא שהוא מתרצה להשכיר ובשבת אחרת ויכולו לערב להמיר לכולן אלא היום שצא הנכרי בשבת לא אפשר מועיל ציטול לעשות יחיד במקום נכרי דאין שייך כאן לומר צטול תורת עירוב וי"ל כיון שאם לא היה מתרצה להשכיר לא היה מועיל ציטול משום דא"כ ציטול תורת עירוב אין לחלק בין מתרצה לשאינו מתרצה דאטו אמירת הנכרי תגרום הציטול שיעול כשיאמר אתרצה לכם להשכיר או לא יועיל כשיאמר לא אתרצה לכם ועוד י"ל דהני אמוראי קצירא להו כר"מ דאמר אסור יחיד במקום נכרי ור' יוחנן כר"א זן יעקב אבל אורוי לא מורינן אבל אגן קצירא לן ודאי כרבי אליעזר זן יעקב דהא אצוי ורצא קיימי כותמיה צעודא דהמנן צר רסתק:

יפה עשייתם ששכרתם תהו בה נהרדעי ומי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן שובר רמי מאי לאו מה מערב מבעוד יום אף שובר מבעוד יום לאו כמערב דמי, מאי לאו מערב מבעוד יום אף שובר מבעוד יום? ודחינן לא שובר כמערב, מה מערב אפי' בפחות משה פרוטה אף שובר אפילו בפחות משה פרוטה, מה מערב אפילו שכירו ולקטנו אף שובר כד. ומה הערב [ה'] שגיוב את עירובין אחד מולין על ידי כולו, אף שובר [ה'] ששרויין בחצר אחת, לחי ומכאן יש להוכיח תחי בה ר' אליעזר. בהא דר' יוחנן שעשה השוכר כמבטל שרות, ואמר מה מבטל שרות אפי' בשבת, כדחתן בית הייל אומרים אפי' משתחשך אף שובר גוי משתחשך, אי הכי קשיא דשמואל, דאמר כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין, כגון שתי חצירות זו לפנים מזו אוסרין בני הפנימיות על החיצונה ויש לעירב זו עם זו ומותרין. לפיכך כיון שהעירוב מותרין אם שכח אחד מהן ולא עירב יכול לבטל שרותו מזו לזו. אבל במקום (שאין מערבין) [שמערבין] ואין אוסרין, כגון שתי חצירות ופתח ביניהן, כדחתן כותל אחד שבין שתי חצירות, ונפין הכותל עד ר' אמת מותר מפני שהוא כפתח, ואין סותרין אותו מערבין שנים, כל חצר בפני עצמה, ואינה אוסרת זו על זו, ואם רצו ופתחוהו מערבין אחד, כגון אילו אין מבטלין מזו לזו. וכן חצר שאוסרין הדרין בה ואין מערבין בה, פי' אין בה היתר בעירוב כגון דדאדי בה גוי, ואמר שמואל כל מקום שאוסרין ואין מערבין, כענין שאמרו אין מבטלין. חצר שאוסרין (בה) ואין מערבין בה הוכי דמי, לאו דדאדי בה גוי, ואי היה גוי מאתמול הוה למיגר מיניה מבעוד יום.

לא מה מערב אפי' צפוחה כו'. דלקולא אקשיניהו רבי יוחנן ולא לחומרלא דכל בעירובין להקל: ומה מערב אפי' שצירי ולקטנו. דנכרי אס' ישראל הוא כדאמר לעיל (דף סד.) נותן עירובו ודיו: אף שוכר אפי' שצירי ולקטנו. דנכרי אס' נכרי הוא משכיר רשות אדוניו לדיורי החצר: אחד מערב ע"י כולו. כגון

צ' חלירות ופתח צנייהן וצאו לערב זו עם זו אחד מולין עירובה של זו לתוך של זו והוי שליח לצציריו כדמני' צהאי פירקא (דף עג:) תמשה שגבו את עירובין כשהן מולין אותן למקום אחר אחד מולין ע"י כולן: תמשה. ישראל ששרויין עם הנכרי צחצר אחת אחד מהן שוכר מן הנכרי צציל כולן: ספי צה ר"ה. צה מילתא דאמנן לעיל [סה:] ושכרו מן הנכרי ואח"כ ציטלו. תהי לשון מריח כמו צת תיהא דמס' ע"ז (דף סו:) כלומר מעיין ומחשב לדעת טעמו של דבר: כל מקום שאוסרין. זה על זה בלא עירוב ואם היו רואין לערב יכולין לערב: מבטלין. אס' שכחו ולא עירבו מבטלין רשותו לאחד מהן והוי כוליה חצר ידידה ותהא מותרת לטלטל צטול ובלבד שלא יוצאו מן הצמח לחצר אלא מצדו של אותו יחיד בלבד: כל מקום לאסויי שפי חלירות זו לפנים מזו. דהיכא דלא עירבה פנימיות לעצמה אסרה אחיזונה אפי' לרצון דפליגי עליה דר"ע מודו דרגל האוסרת (ב) במקומה אוסרת שלא

במקומה כגון בחליונה משום דריסת הרגל שיש לה עליה ואם רתה לערב עמה מערבין ואם שכחו ולא עירבו מבטלין בני פנימיות רשותן לבני חליונה אותו דריסת הרגל שיש לה עליה: שפי חלירות. פתוחות למצוי או לרשות הרבים ופתח צנייהן מערבין אס' רואין ואם לא עירבו זו עם זו או מותרת לעצמה וזו מותרת לעצמה: אין מבטלין. אס' הוצרכו לטלטל מזו לזו אין מבטלין רשות של זו לזו דלא תקון רבנן ציטול רשות אלא היכא דאסרי עלייהו: לאו לאסויי נכרי. שדר עם שני ישראלים צחצר שאוסרין אותן שני ישראלים זה על זה ואין יכולין לערב צציל הנכרי וקאמרין דאין מבטלין: ואי אסא. נכרי מאתמול אחאי קרי להו אוסרין ואין מערבין הא מצו לעירובי ולמיגר: אלא

נכרי ור' יוחנן דצסמוך נמי לטעמייהו דאמר (א) נהגו העם כר"א זן יעקב דהא אצוי ורצא קיימי כותמיה צעודא דהמנן צר רסתק: (א) איקלעו אההוא פונדק כו'. פירש צקונטרס היו שם הרבה צמים של ישראלים שהיו אוסרים זה על זה ויש פירושים שמוגה צמס פונדק יש צו חדרים הרבה פתוחין לחצר והאכסנאים נכנסין צהן ואוסרין זה על זה וגם זה אמת כדי האזי גוונא נמי אסרי כמו חצורה שצמחה צטרקלין: יפה עשייתם ששכרתם. רצינו חננאל פסק כר' יוחנן אע"ג דשמואל פליג עליה צסמוך דקסבר דכל מקום שאוסרין (ב) אין מערבין ואין מבטלין דבכל דוכתא קיימא לן כר' יוחנן לגבי שמואל וכדצרי המיקל בעירוב ואומר ר"י דלקמן צפירקין (דף ע:.) דייק צרייתא כשמואל דתניא כל שנאסר למתק שצת נאסר לכל השצת כולה כגון שני צמים צצני יצדי רשות הרבים והקיפוס נכרים מחיזה צצבת זו הכלל לאתויי מת נכרי צצבת דאין מבטלין ולקמן (ג) צסוף שמעתא אמרינן דמת נכרי צצבת אציצא דמ"ד שוכרין לא מיצעי לך השמא תרמי עבדינן חדא מיצעיא ש"מ לא מיתוקמא הדיא צרייתא כר' יוחנן דאמר שוכרין ודוחק לומר דלאתויי מת נכרי צצבת איירי דלא ציטול דלא משתרו כשמת הנכרי אע"פ שעירבו מע"ש אבל ציטול מהני שהרי הקיפוס נכרים מחיזה איירי אפי' ע"י ציטול דלאמרינן צסוף שמעתא דאין מבטלין ודומיא דהכי קאמר לאתויי מת נכרי צצבת דאין מבטלין ואפי' את"ל שר' יוחנן היה מעמיד זה הכלל דצרייתא לאתויי מילתא אחריתי מ"מ מדנקט סתמא דהש"ס הכי שמע מינה דהכי הלכתא: יפה עשייתם ששכרתם. לא דמי למתק וממכר ליאסר צצבת דלא הוי אלא כמתנה צעלמא שאין עושין אלא להמיר טלטול: מערב אפי' שכירו ולקטנו. פירוש כדאמר שמואל לעיל אפי' שכירו ולקטנו של נכרי נותן עירובו ודיו ואם תאמר דהכא אציצא דר' יוחנן קיימא וצירושלמי משמע דלית ליה לרבי יוחנן האזי קצירא דקאמר ר' יוחנן התם ישראל ונכרי שהיו דרים צצית אחד רציר ישראל לצטול ונכרי להשכיר ויש לומר (ד) דתם ששנייה שותפים צצית ישראל ונכרי דלא הוי כשכירו ולקטנו דהכא ועוד יש לחלק דאין ייחד הנכרי לישראל שהוא שכירו ולקטנו חדר אחד שלא יוכל הנכרי להשתמש בו דהוי השתא הנכרי מסולק מישראל ואין יכול לטלק לישראל צציה"ג לא אמרינן נותן עירובו ודיו וכדי האזי גוונא איכא לאוקמי הדיא דירושלמי: ב"ב מקום שאוסרין ומערבין מבטלין. האזי כללא לאו דוקא צכל מקום דהרי חורבה שאמר שמואל צסמוך אין ציטול רשות צחורבה ואפי' צחצר מסיק רצא לקמן (א) אציצא דשמואל דאפי' צ' חלירות זו לפנים מזו פעמים מבטלין ופעמים אין מבטלין ומה שמפרש כאן כגון שפי חלירות זו לפנים מזו היינו לאצוי ורצא לאותו ענין שמפרש לקמן והוה מצי למימר כגון אצשי חצר שצמח אחד מהם ולא עירב אבל הא מתניתין היא לקמן (א) ולא אצטרין ליה לאשמעינן האזי:

ואי דאתא מאתמול אציר מאתמול. דאס' אין הנכרי רואה להשכיר מה יכול ציטול להועיל אע"ג דשמואל אית ליה לעיל (א) הלכה כר"א צ' שרי יחיד במקום נכרי הא אמרינן לעיל (ב) דאין הציטול עושהו יחיד במקום נכרי משום דא"כ צטול תורת עירוב מאותו מצוי ואפילו מתרצה היום להשכיר או שמת ועל זה קאמרין דאין מבטלין משום דלאתמול לא היו יכולים לערב לפי שלא נתרצה להם מאתמול להשכיר אכתי מערבין קרינא ציה דכיון דאס' היה אתמול מתרצה היו יכולין לערב וכשכרה היום ממנו או שמת יכולין לטלטל שפיר: אלא

(א) צ"ב פ"ב: האסורה (ב) [דף סג: א] (ג) ולעיל דף סג: (ד) [ש"ך לעיל] (ה) ז"ל ואין מערבין אין מבטלין כ"י (ו) [עמוד צ' א] (ז) [דף סט: א] (ח) [דף סב: א] (ט) [דף סד: א]

